

Въведение

Иновациите са сред основните инструменти за постигане на целите на бизнес организацията. Днес те се разглеждат като една от основните области от икономиката и управлението на бизнес организацията, а не единствено като функционална област на управление в предприятието. Това превръща управлението на иновациите в слой от цялостното управление на организацията, който засяга всяка една от останалите функционални области. В този смисъл управлението на иновациите в организацията се разглежда все повече като вертикален и хоризонтален процес и заслужава по-задълбочени изследвания, които да адаптират теорията и практиката на управлението на иновациите според динамиката им, развитието и промените на средата. Една от тези промени е все по-интензивното използване на информационни системи в управлението на бизнес организациите, които оказват влияние върху всички управленски дейности, включително и върху управлението на иновациите. Информационните системи за управление на бизнеса се превърнаха в един от основните инструменти на управление през последните 20 години и в основна характеристика на интегрираното предприятие. Терминът „интегрирано предприятие“ произлиза от англ. ез. „enterprise integration“ и представлява способност за интегриране на различни функции, бизнес процеси и данни в предприятието (Lee, Siau & Hong, 2003).

В тази книга са разгледани и изследвани възможностите за интегриране на управлението на иновациите в бизнес организацията сред останалите задачи и функции, изпълнявани в бизнес организацията посредством информационните системи за управление на бизнеса. Под интегрирано управление на иновациите в книгата се разглежда комплексния подход на управлението на иновациите като част от цялостното управление на основните бизнес процеси в бизнес организацията. Управлението на иновациите е обхванато чрез въвеждането на концепцията за иновационния микс. Иновационният микс частично обхваща цялостното управление на иновациите в бизнес организацията като управленски дейности и задачи, от една страна, и иновативността на самата организация, от друга. Иновационният микс разкрива 32 дейности за управление на иновациите и 16 елемента на организационната иновативност, за които общо 48 управленски функции са демонстрирани мястото, времето и потенциала за интегрирането им сред основните бизнес процеси, осъществявани в организацията с цел увеличаване на иновативното изпълнение и засилване на иновативността на организацията.

Въпреки ясно изразената значимост на иновациите за бизнес организациите в литературата и практиката, управлението им е трудна задача, която е сериозно предизвикателство за повечето от тях. Управлението на иновациите в бизнес организациите е сложен процес, който изисква адаптивно управление.

Комплексният характер на това управление често затруднява бизнес организациите в стратегическото и оперативното обхващане на основните елементи, процеси и дейности, които са свързани с управлението на иновациите. Съществуват множество модели (някои от най-успешните и практикувани през последните 10 години са разгледани в настоящия труд), концепции и стратегии за управление на иновациите в бизнес организацията. Но до момента няма всеобхватен инструмент, който да бъде приложен за различните сектори на икономиката, различните типове организации, който да бъде еднакво или сравнително близко приложен. Настоящото изследване също не предлага универсален подход за управление на иновациите, но цели да улесни бизнес организациите в стремежа им да управляват иновациите чрез опростяването на цялостното управление на иновациите в дефинирането на конкретни елементи (микс от дейности и характеристики на организацията). Подобно на маркетинг микса, дефиниран от Нейл Бордън (1964), иновационният микс, използван в изследването, има за цел да обхване основни необходими елементи за успешното управление, в конкретния случай – на иновациите в организацията. С помощта на иновационния микс са демонстрирани различните възможности за интегриране на управлението на иновациите сред останалите бизнес процеси в бизнес организацията чрез използването на информационни системи. Иновационният микс обхваща двете основни направления на холистичното управление на иновациите според виждането и практиката на автора – управление на иновациите като действия и задачи на организацията и управление на иновативността на бизнес организацията като акумулирани способности тя да разработва и прилага иновации. В допълнение към представената концепция за интегрирано управление на иновациите чрез иновационния микс са разгледани начините за постигане на по-висока ефективност и интегрираност на това управление чрез използването и прилагането на информационни системи в управлението на иновациите в бизнес организацията. Анализът на процесите, изпълнявани чрез информационни системи, демонстрира пресечните точки между управлението на основни бизнес процеси и функции и прилагането на интегрирано управление на иновациите. Основна полза за бизнес организациите, която настоящият труд носи, е да демонстрира възможности на бизнес организациите да управляват иновациите и организационната си иновативност като интегрирана част от управлението на останалите бизнес процеси чрез използваните информационни системи.

Като част от изследването е предприето тристепенно емпирично проучване, което чрез количествени и качествени методи на анализ изследва как управлението на иновациите и иновационната иновативност (демонстрирани чрез иновационния микс) могат да бъдат интегрирани в управлението на останалите бизнес процеси посредством управленските информационни системи. Използвани са анкетно проучване сред бизнес организации, опериращи на българския

пазар, фокус група от специалисти по информационни системи за управление на бизнеса и дълбочинни полуструктурирани интервюта с експерти, които три метода да разкрият възможно най-много примери и възможности за интегрирането на функцията по управление на иновациите сред останалите бизнес функции.

Мотивация за извършване на изследването

Мотивация за извършване на изследването са промените, които настъпват в бизнес организациите предвид нарастващата значимост и прилагането на информационни системи за управление на бизнеса и по-конкретно възможните ниши. Тези промени спомагат за интегрирането на управлението на иновациите като вертикална функция сред останалите бизнес процеси. Идентифицирана е и липса на изследвания към момента, които да свържат управлението на иновациите в бизнес организациите с използването на управленските информационни системи за целите на интегрирането им в управлението. Информационните системи се превърнаха в интегрални, онлайн, интерактивни инструменти, дълбоко участващи в операциите и вземането на решения от всички организации. През последното десетилетие информационните системи фундаментално промениха икономиката на организациите и значително увеличиха възможностите за организиране на работата (Laudon & Laudon, 2014). Съществуват много начини, по които информационните технологии могат да бъдат полезни за организациите. Те могат да подпомогнат рутинните операции и едновременно корпоративната стратегия. Те могат да увеличат продуктивността и да предложат нови начини за комуникация. Всичко това отправя огромното управленско предизвикателство за мениджърите (Lucas, 1994), включително и как те биха могли да включат използването на информационните системи за управление на бизнеса в процесите по управление на иновациите в бизнес организацията и за повишаване на организационната иновативност, което е основен фокус на настоящото изследване.

Предмет и обект на изследването

Обект на изследването са бизнес организациите и по-конкретно – средните и големите, които по-интензивно използват информационни системи за управление на бизнес процесите си. **Предмет** на изследването е възможността за интегриране на управлението на иновациите и организационната иновативност в цялостното управление на бизнес организацията посредством използваните информационни системи.

Цели и подцели

Основните въпроси, които са разгледани в монографичния труд, са какви са възможностите за интегриране на елементи от управлението на иновациите в осъществяване на останалите бизнес функции и процеси в бизнес организацията чрез използваните информационните системи за управление на бизнеса. Отговорите на тези въпроси и разкриването на подобни възможности би могло да бъде от съществена полза за бизнес организациите, които да засилят своето иновационно представяне и организационна иновативност.

Основната цел на изследването е идентифицирането на възможностите и потенциала за интегрирането на елементи от управлението на иновациите и организационната иновативност като част от основните бизнес процеси и функции в бизнес организацията посредством използването на информационни системи за управление на бизнеса.

Подцели на труда, които да спомогнат за постигането на основната цел, са идентифициране на основните информационни системи за управление на бизнеса, които могат да бъдат от полза за инкорпорирането на елементи от управлението на иновациите и иновационната иновативност сред останалите бизнес процеси в бизнес организацията; дефинирането на опростени и сравнително универсални бизнес процеси в бизнес организацията, които да послужат за постигането на основната цел на изследването; дефиниране на иновационния микс като инструмент на изследването и опростяване на комплексността на управлението на иновациите и организационната иновативност в бизнес организацията в конкретни действия и елементи.

Изследователски въпроси и помощни хипотези в изследването

От поставената цел на изследването, могат да бъдат изведени следните **изследователските въпроси (ИВ)**, чиито отговори да опосредстват постигането на целта:

ИВ 1: Дали и как информационните системи за управление на бизнеса влияят на процеса по управлението на иновациите в бизнес организациите?

ИВ 2: Дали и как информационните системи за управление на бизнеса способстват и имат потенциал да повишават иновативността на бизнес организациите?

ИВ 3: Какви иновации са резултат от използването на информационни системи за управление на бизнеса за целите на формиране на добри практики в тази област?

ИВ 4: Кой тип информационни системи за управление на бизнеса могат да бъдат използвани за увеличение на иновациите в бизнес организациите?